

KVALTEEDIKONTROLI TÄHELEPANEKUD 2020/21 HOOAJAL

1. Auditeerimisstandardite (ISA) osas

AUDITIEELSED TEGEVUSED

1.1. Kliendi aktsepteerimine

1.1.1. Kui juhtkond või valitsejad kehtestavad piirangu audiitori töö ulatusele ja audiitor usub, et sellise piirangu tulemuseks on audiitori poolt finantsaruannete kohta arvamuse avaldamisest loobumine, ei tohi audiitor aktsepteerida sellist piiratud töövõttu auditi töövõtuna, välja arvatud juhul, kui seda nõutakse seaduse või regulatsiooniga. Audiitor oleks pidanud olukorras, kus seitsmel järjestikusel aastal on audiitor loobunud ühel ja samal põhjusel arvamuse avaldamisest, dokumenteerima kutsealase otsustuse, mis lubas tal töövõttu aktsepteerida. Samuti oleks pidanud olema dokumenteeritud kutsealane otsustus, millele tuginedes audiitor otsustas jätkata töövõttu siis, kui auditi edenedes selgus, et vaatamata juhtkonna lubadusele piirang siiski eksisteerib.

1.2. Töövõtu kokkuleppimine

1.2.1. Leping oli sõlmitud eelmisel majandusaastal ja audiitor on jätnud tähelepanuta, et nimetatud leping ei hõlmanud kontrollitava aasta raamatupidamise aastaaruande töövõttu.

RISKIDE HINDAMINE JA PLANEERIMINE

1.3. Arusaamine majandusüksusest ja selle keskkonnast

1.3.1. Põhitegevuse protsessi kirjeldus ja arusaamine ettevõtte tegevusest, mis audiitor on dokumenteerinud ei ole kooskõlas dokumentatsioonis sisalduva teenuslepingu sisuga. Dokumentatsiooni põhjal ei ole selge, mis on põhiprotsess, mille tulemusena kujuneb müügitulu.

1.3.2. Arusaam ettevõttest ja selle ümbritsevast keskkonnast on kasinalt vormistatud; ettevõtte tegevuses on aruandeperioodil toimunud olulised muutused, aruandeaasta näitajad erinevad oluliselt eelmise perioodi näitajatest, kuid selle põhjusteni ei ole võimalik planeerimisetapis jõuda. Puudused planeerimisfaasis ei anna kindlust, et töövõttus on kõikide oluliste riskide identifitseerimiseni jõutud.

1.4. Arusaamine arvestuspoliitikatest

1.4.1. ISA nõuded on täitmata paljudes erinevates valdkondades, mis üksikuna ei olegi ehk nii olulised, aga kuna neid oli palju, siis heidavad nad varju kogu tehtud tööle.

1.5. Eesti finantsaruandluse standard

1.5.1. Audiitor ei ole analüüsinud, kas kauba ostu ja müügi puhul on tegemist vahendamisega ja kas tuluna tuleks kajastada ainult vahendustasu või müügitulu ja kaubakulu. Samuti ei ole audiitor auditi käigus omandanud ja kontrollinud sõlmitud müügi- ja ostulepinguid. Audiitori selgituse põhjal ei saa järeldada, kas tegu on vahendustasuga või müügitulu ja kaubakuluga, seega puudub kindlus, et

raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda olulist väärkajastamist ja et väljastatud on asjakohane vandeaudiitori aruanne.

1.5.2. Olukorras, kus ettevõtte tegevusalast võib eeldada, et teenus osutatakse pikema ajaperioodi jooksul ja kajastatud tulude arvestuspõhimõtte seda märgib, põhjendas audiitor valmidusastme meetodi rakendamise kontrollimata jätmist asjaoluga, et aasta lõpus kõik objektid lõpetati. Nimetatud asjaolu ei olnud dokumentatsioonis sel määral kirjeldatud, et oleks võimalik välistada väärkajastamine. Audiitoril on otsustusõigus, milliseid protseduure teostada konkreetse ettevõtte auditi käigus audiitori eesmärkide saavutamiseks ja standardites sätestatud nõuete täitmiseks. Kui audiitor leiab auditi käigus, et mõnd olulist kirjet, tehinguklassi või avalikustamist puudutav tegevusala spetsiifiline risk ei vaja käsitlemist, peab sellise vajaduse puudumine ilmnema töövõtudokumentatsioonist, et järelevalve käigus oleks võimalik kontrollida audiitori kutsealase otsustuse asjakohasust.

1.5.3. Auditifailist kättesaadav informatsioon viitab, et ettevõttes toodetavate palkmajade müügi kajastamisel võib asjakohaseks osutada valmidusastme meetodi rakendamine. Ettevõtte on seisukohal, et tegemist on kauba müügiga. Audiitor ei ole analüüsinud, kas tegemist on kauba müügi või teenuse osutamisega, st kas müügitulu kajastamine vastab EFSi nõuetele. Kui lepingu kestvuse ajal lõpeb majandusaasta, tuleb teostada EFSi nõuetele vastav kulude-tulude periodiseerimine, mille konkreetsel juhul tagab vaid valmidusastme meetodi rakendamine.

1.5.4. Tütarettevõtte soetuse kajastamine seotud isikult ei toimunud vastavalt RTJ 11 korrigeeritud ostumeetodi põhimõtetele. Tütarettevõtte omandamisel kajastati negatiivne firmaväärtus konsolideeritud kasumiaruandes muu finantstuluna. RTJ 11 p 52 kohaselt ühise valitseva mõju all olevate ettevõtete äriühenduste puhul ei pruugi äriühendus toimuda turutingimustel, mistõttu tavapärase ostumeetodi rakendamine võib moonutatult kajastada toimunud tehingut ja ettevõtete vahelistes tehingutes ostuhind võib mitte kajastada omandatud ettevõtte tegelikku väärtust. Sellises olukorras tuleb tavapärase ostumeetodi asemel rakendada korrigeeritud ostumeetodit. RTJ 11 p 53 kohaselt lähtub korrigeeritud ostumeetod seisukohast, et ühise valitseva mõju all olevate ettevõtete vahel toimuvate äriühenduste puhul kajastab vahe omandatud osaluse soetusmaksumuse ja omandatud netovara bilansilise väärtuse vahel sisuliselt valitsevat mõju omava omaniku täiendavat sisse makset omandava ettevõtte omakapitali. Vahe omandatud osaluse soetusmaksumuse ja omandatud netovara bilansilise väärtuse vahel ei kajastata positiivse ega negatiivse firmaväärtusena, vaid seda kajastatakse omandava ettevõtte omakapitali vähenemise või suurenemisena (kas kirjel „ülekurss“ või mõnel muul põhjendatud omakapitali kirjel). Tütarettevõtte soetuse kajastamine ei toimunud vastavalt RTJ 11 korrigeeritud ostumeetodi põhimõtetele. Ettevõttes rakendatavaid arvestuspoliitikaid on audiitor töövõtudokumentatsioonis analüüsinud, kuid firmaväärtuse kajastamist puudutav on jäänud käsitlemata. Ettevõtte kasumiaruanne on oluliselt vale, sest selles kajastub ebaõigesti finantstulu ja samas summas on suurem aruandeaasta kasum, seega ei ole tõene audiitori aruandes väljendatud arvamus, et raamatupidamise aastaaruanne kajastab kõigis olulistest osades õiglaselt ettevõtte finantstulemust.

1.5.5. Olukorras, kus suure osa bilansimahust moodustab põhivara, klient on varasematel majandusaastatel hinnanud, et komponendarvestusest loobumine ja põhivaradele individuaalsete kasulike eluigade määramine komponendarvestusega võrreldes olulist erinevust ei tekita, oleks tulnud komponendarvestuse võimalikust mõjust tuleneva

väärkajastamise riski ulatus selgitada ja sellega seonduvad asjaolud dokumenteerida ka aruandeaastal.

1.5.6. Audiitor ei ole kinnisvarainvesteeringute kontrollimisel:

- 1) arvestanud RTJ 6 p 17 põhimõttega, et õiglase väärtuse meetodi rakendamisel kajastatakse kinnisvarainvesteering igal aruandekuupäeval õiglasel väärtusel;
- 2) selgitanud, kas õiglase väärtuse muutus perioodi jooksul, mil hindamist ei ole toimunud võis olla finantsaruande seisukohalt oluline ja
- 3) arvestanud nimetatud asjaoludega otsustamisel, kas kogutud tõendusmaterjal on piisav märkuseta audiitori aruande väljastamiseks.

1.5.7. Põhivara (99% bilansist, 3 milj eurot) all on kajastatud maa (2 milj eurot) ja hoone (1 milj eurot). Hoonest renditakse oluline osa ruume/pindasid välja. RTJ 6 punkti 6 kohaselt on maa või hoone või osa hoonest või mõlemad kinnisvarainvesteering juhul, kui neid hoitakse muuhulgas renditulu teenimise eesmärgil. Tegemist klassifitseerimisveaga, mis muudab ettevõtte bilansi olulisel määral valeks.

1.5.8. Seoses allhankijatelt saadud lepinguliste garantiidega kajastuvad bilansis olulistes summades pikaajalised kohustused kuni viieks aastaks. RTJ 3 p 13 kohaselt kajastatakse kõiki finantskohustisi bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses. RTJ 3 p 7 kohaselt, juhul kui tasumine toimub alles teatud pikema ajaperioodi möödudes (nt aastase järelmaksuga), loetakse soetusmaksumuseks vastavalt kas saadaoleva või maksmisele kuuluva tasu nüüdisväärtust, ehk intressivabad kohustused oleks tulnud diskonteerida.

1.5.9. Ei ole hinnatud, kas eraldise kajastamine vastab RTJ 8 „Eraldised, tingimuslikud kohustused ja tingimuslikud varad“ põhimõtetele. RTJ 8 p 24 kohaselt tuleb eraldise hindamisel lähtuda eelmiste aastate kogemusest, puudub tõendusmaterjal, et seda oleks tehtud.

1.5.10. Bilansis on moodustatud eraldis, mis sisult on töötajate majandusaasta tulemustasu. RTJ 15 p 41 kohaselt tuleks avalikustada eraldise sisu ja kirjeldus, kuid seda ei ole tehtud. Kuna tulemustasu puhul ei peaks olema tema realiseerimise tõenäosus küsitav, ei ole selge, miks on otsustatud kajastada nimetatud summa eraldisena, mitte tavalise töötasuvõlana. RTJ 8 p 6 kohaselt on eraldis kohustis, mille realiseerumise aeg või summa ei ole kindlad. Dokumentatsioonis jääb preemiate teema lahtiseks, näiteks ei ole selge, kas on olemas vastav otsus.

VASTUSED RISKIDELE

1.6. Analüütilised protseduurid

1.6.1. Kui audiitor on kasumiaruandekirje testimisel planeerinud substantiivse testina kasutada analüütilist kontrolli, kulude võrdlust kuude lõikes ja kõikumiste põhjuste selgitamist, oleks kulu summa olulisusest lähtuvalt tulnud järgida analüütilise testi põhimõtet, mh kujundada ootus ning määrata kindlaks kajastatud summa ning ootuse vaheline aktsepteeritav erinevus.

1.6.2. Kuudelõikeline müügikatte analüüs on planeeritud substantiivse analüütilise protseduurina. Standardi kohast ootuse ja aktsepteeritava hälbe määratlemist ei ole dokumenteeritud.

1.7. Vastavus seadustele ja regulatsioonidele

1.7.1. Ettevõtte on registreeritud krediidiandjana ja tema üle teostab pidevat järelevalvet Finantsinspektsioon. Järelepärimise vastust juhtkonnalt, et Finantsinspektsiooniga on olnud suhtlust, ei saa pidada piisavaks. Oleks tulnud selgitada ka Finantsinspektsiooni

järelevalve tulemusi - kas ollakse kehtestatud regulatsioonidega vastavuses, või on tuvastatud ka puudusi, mis võivad mõjutada ettevõtte finantsaruannetes kajastatud või tegevuse jätkuvust.

1.7.2. Järelepärimiste vastuseid standardiga nõutud küsimustes seadustele ja regulatsioonidele vastamise kohta ei ole dokumenteeritud, dokumentatsioon peegeldab audiitori seisukohavõtte, mille tuginemine järelepärimiste vastustele ei ole tuvastatav.

1.8. Arvestushinnangud

1.8.1. Audiitor ei ole töövõtu teostamisel ISA nõudeid arvestushinnangute kohta piisava põhjalikkusega käsitlenud, et finantsaruandluse standardi õiglase väärtuse meetodi põhimõtte eiramist tuvastada. Õiglase väärtuse meetodi rakendamisel ei ole asjakohane lähtuda põhimõttest, nagu audiitor dokumentatsioonis oma kutsealases otsustuses märgib: „üldjoontes kinnisvara on õiglases väärtuses arvel, 2020 eeldatavalt ka kinnisvaraturg kukub, nii et ongi hea, et klient on pigem konservatiivne olnud“. Audiitor ei ole töövõtu teostamisel ISA nõudeid arvestushinnangute kohta piisava põhjalikkusega käsitlenud, et finantsaruandluse standardi õiglase väärtuse meetodi põhimõtte eiramist tuvastada.

1.8.2. Seisuga 31.12.2019 moodustavad laenu- ja intressinõuded 76% ettevõtte bilansimahust. Audiitor ei ole määranud laenu- ja intressinõuete allahindlust oluliseks arvestushinnanguks.

1.9. Varud

1.9.1. Kui varud on finantsaruannete seisukohast olulised, peab audiitor viibima ise varude füüsilise loendamise (inventuuri) juures. Kontrollitud töövõtus oli inventeeritavate varude osakaal koguvarast ca 5%, ehk oluline, seega inventuuride juures oleks tulnud viibida.

1.10. Kohtumenetlused ja hagid

1.10.1. Teatmik.ee infost nähtub, et ettevõttel on üsna mitmed kohtuasjad. Info kohtuasjade kohta ei sisaldunud dokumentatsioonis

1.11. Päevaraamatukanded

1.11.1. Lähenemine, mille puhul audiitor on kontrollinud ja dokumenteerinud päevaraamatukannete kontrolli erinevate kontrollivaldkondade tööpaberites ei anna kindlust, et päevaraamatu kannete kontrollil on saavutatud standardis nõutud eesmärgid.

1.11.2. Auditi failis sisaldub fail kogu aasta finantskannetega ning on dokumenteeritud, et need on üle vaadatud. Kuna selles failis on mitu tuhat kannet, ei ole usutav, et kõiki kandeid standardis nõutud moel testiti, mistõttu töörühma hinnangul puuduvad tõendid, et standardi vastavad nõuded oleksid täidetud.

1.11.3. Testitud päevaraamatukannete identifitseerivaid tunnuseid ei ole dokumenteeritud auditi failis. Avalikustamise nõuete täitmise kontrollimine.

1.12. Avalikustamise nõuete järgimine

1.12.1. Olukorras, kus laenuõuded moodustavad üle poole bilansimahust ei ole avalikustatud laenuõuete intressimäära ja tähtaega nagu näeb ette RTJ 15 p 27. Laenu andmine on ettevõtte põhitegevus, intressi määrad olenevad laenu tüübist ja on erinevad. Nimetatud juhul oleks tulnud kirjeldada intressimäärade ja tähtaegade vahemikke.

Tegemist on olulise informatsiooniga, mis asjatundlikule lugejale on aruande põhjal otsustuste tegemisel vajalik.

1.12.2. Aruandes on kirjeldatud arvestuspõhimõtteid varade kohta, mida ettevõttel ei eksisteeri. Tegemist on olulisuse printsiibi rikkumisega – ebaoluline informatsioon raskendab aruande lugejal olulise info leidmist.

1.12.3. Finantsaruanded on tõlgitud eesti keelde nii, et need ei ole läbivalt arusaadavad.

1.12.4. Töörühm tuvastas panga väljastatud audiitorpäringult, et kahele seotud ettevõttele on olulisust üle 10 korra ületavas summas antud käendused. Audiitor ei olnud neid ettevõtteid auditi dokumentatsioonis tuvastanud kui seotud osapooli ja neile antud käendusi auditi käigus käsitletud (selgitamaks käenduste sisu ja dokumentatsiooni, nendest tulenevaid riske ning hindamaks kas ja kuidas käendusi aastaaruandes kajastada). Raamatupidamise aastaaruandes ei olnud tingimuslikke kohustisi avalikustatud.

1.12.5. RTJ 15 p 36 (b) kohaselt tuleb aastaaruande lisades kajastada õiglase väärtuse mõõtmisel kasutatud meetodid ja kasutatud olulised eeldused, kuid sellise informatsiooni avalikustamine puudub.

1.12.6. Konsolideerimata omakapitali muutuste aruandes ei ole korrigeeritud konsolideerimata omakapitali arvestuskäiku vastavalt raamatupidamise seaduse § 20 lõikes 3 nõutule ei ole seal esitatud.

1.12.7. IFRS aruande kontrollimisel on kasutatud 2017.a kontroll-lehte, aga olulised muutused jõustusid juba 2018 aruandele. Muutus nt IFRS 9, kuid see lõik on kontroll-lehes loetud mitteasjakohaseks ning aruandes ka puuduvad vastavad avalikustamised.

1.13. Järgnevad sündmused

1.13.1. Audiitor on dokumenteerinud, et bilansipäevajärgse vahearuande põhjal on ettevõttel oluline kahjum, märkinud, et objektid on lõpetamata ja ostetud allhanked on kantud kulusse, rahandussuhtarvud on nõrgad ning viitavad jätkuvuse puudulikkusele. Ei tuvasta, kuidas on audiitor veendunud, et jätkuvusega probleeme ei ole.

1.13.2. Bilansipäevajärgsete sündmuste analüüsist ei selgu, kellele ja millal on bilansipäevajärgsete sündmuste kohta järelepärimisi tehtud.

DOKUMENTATSIOON JA KOKKUVÕTE

1.14. Tõendusmaterjali hindamine

1.14.1. Mitmete oluliste valdkondade osas puudub auditifailis piisav asjakohane tõendusmaterjal, et saada kindlust, et väljastati asjakohane audiitori arvamus.

1.14.2. Ettevõtte kajastab bilansis kulda ja väärtesemeid, mis kokku moodustavad ligikaudu poole varadest. Audiitor ei ole osalenud antud varade inventuuril. Allahindluse vajaduse tuvastamiseks on audiitor tuginenud ettevõtte poolt tellitud väliseksperdi hinnangule, mis telliti teatud esemetele. Väliseksperdi hinnangus ei ole toodud hindamise metoodikat ning hindamisse valitud esemete valimise loogikat. Audiitor ei ole oma tööpaberites dokumenteerinud, kas tehtud valim on auditi jaoks piisav.

1.14.3. Laenuõue emaettevõtte vastu moodustab enamiku bilansimahust. Tõendusmaterjal, et laenusaja finantsseisund laenu tagastamist võimaldab, ei sisaldu dokumentatsioonis.

1.14.4. Välisriigis tegutseva ettevõtte aruanne, kelle vastu nõue moodustab enamiku majandusüksuse bilansimahust sisaldub küll dokumentatsioonis, kuid ei ole auditeeritud, kuna ettevõtte asukohamaal ei ole see nõutav. Ei tuvasta, kuidas on audiitor saanud kindluse nõude väärtuse osas.

1.14.5. Bilansimahust olulist osa moodustava nõude väärtuse kohta on koostatud protseduur, millele vastuseks on märgitud „juhtkond on hinnanud, et laenu allahindlusvajadus puudub“. Audiitor ei saa rahulduda järelepärimise vastusega, vajalik on tõendusmaterjal nõude väärtuse tõendamiseks.

1.14.6. Nõuete väärtuse kohta on programmis esitatud protseduuri selgitustes märgitud, et 97% nõuetest on bilansipäevajärgselt laekunud. Viited plaanis antud protseduuri vastuse juures ei puuduta nimetatud teemat. Tõendusmaterjal summade bilansipäevajärgse laekumise kohta puudub.

1.14.7. Audiitor on dokumenteerinud, et antud laenu intressimäär vastab turutingimustele, aga puudub tõendusmaterjal, millised olid tolle hetke turutingimused.

1.14.8. Audiitor on leidnud, et laenuõuded on üle hinnatud, kuna ei ole kajastatud piisavas ulatuses allahindlusi ning et täiendavalt peaks olema kajastatud allahindlus, mis võrdub 1/5 menetluses olevate nõuete saldost. Ei ole dokumenteeritud, kuidas on leitud 1/5.

1.14.9. Antud laenude puhul on audiitor kontrollinud tagatise olemasolu ning omandanud hinnangu tagatise väärtuse kohta, mis oli koostatud laenu väljaandmise hetkel. Audiitor ei ole hinnanud kas tagatise väärtus on bilansipäeva seisuga oluliselt muutunud ning katab laenu- ja intressinõuded.

1.14.10. Ettevõtte 45% aktsionärist juhatuse liige on saanud avansina dividendimakseid. Audiitor ei ole rakendanud piisavat kutsealast skeptitsismi, kas järgneval perioodil on dividendimakse üldse võimalik ja kas juhatuse liige suudab maksta oma võlgnevuse tagasi olukorras, kus dividendide saamine on küsitav: a) pangalaenu eritingimuste kohaselt on dividendide maksmisele piirangud; b) otsus dividende maksta sõltub ka teistest aktsionäridest, kes kokku esindavad üle poole aktsiakapitalist; c) kas sellise väljamakse tegemine oleks, ilma ettevõtte majandustegevust kahjustamata bilansipäevajärgselt üldse teostatav. Tehing on käsitletav laenutehinguna, kuid intressi nõudelt ei ole arvestatud. Dokumentatsioonis puudub maksuriski suuruse hindamise kohta arvestuskäik ja kõiki asjaolusid, mis maksuriski mõjutada võivad ei ole audiitor läbi kaalunud. Eeltoodud põhjustel puudub piisav asjakohane tõendusmaterjal järelduse toetuseks, et aruandes ei ole väärkajastamist. Tõendatud ei ole nõude väärtus ja maksukohustuste täielikkus.

1.14.11. Tütarettevõtte bilansis sisaldub nõudeid pankrotti läinud ettevõtete vastu, mille pankrotivara jagamise kohta puudub veel informatsioon. Asjakohane oleks sellised nõuded maha kanda, kui tõendusmaterjali nõuete laekumise kohta ei ole võimalik saada.

1.14.12. Audiitor on olukorras, kus varude soetusmaksumusele ei ole nende transpordikulu lisatud märkinud, et need moodustavad ebaolulise osa ja selle lisamine

kauba hinnale oleks liialt töömahukas. Dokumentatsioonist ei nähtu, kui palju sellist transpordikulu aasta jooksul on, millele tuginedes saab summat lugeda ebaoluliseks.

1.14.13. Audiitor on olulise väärkajastamise riskiks hinnanud võimaluse, et varude väärtus on ülehinnatud. Dokumentatsioonist ei ole tuvastatav, et seisvaid varusid oleks selgitatud peale selle, et inventuuri käigus on audiitor hinnanud katkise või purunenud kauba esinemist laos. Mõnede artiklite puhul tehtud pisteline kontroll ja visuaalne vaatlus ei saa varude väärtuse languse riski piisava kõikehõlmavusega adresseerida.

1.14.14. Põhivara moodustab bilansimahust 80%. Põhivara olemasolu, väärtus ja tehingute kajastamine on loetud riskide hindamisel võimaliku väärkajastamise riskiks. Audiitor on tuvastanud probleemid sisekontrollis. Puudub dokumenteerimine, et sisekontrolli puudustest oleks informeeritud juhatuse liikmest omanikku Audiitor on väärtuse languse kohta esitanud järelepärimise raamatupidajale, kes ei ole küsimusele ammendavat vastust osanud anda. Dokumenteeritud ei ole järelepärimiste esitamist pädevamatele isikutele, näiteks juhatusele, või audiitori poolset kallimate varade seisukorra uurimist, välistamaks olulist väärkajastamist. Puudub selgitus, kuidas tuvastatud puuduste juures audiitor veendus, et põhivara kontode saldod leidsid kinnitust ja olid olulises osas vastavuses väidetega.

1.14.15. Ettevõttel oli bilansipäeva seisuga välismaale müüki viidud olulise maksumusega põhivara, tõendusmaterjalid andsid indikatsiooni, et vara väärtus võis olla olulisel määral langenud, kuid audiitor ei ole tõendusmaterjalides sisalduvatele indikatsioonidele vara väärtuse languse kohta tähelepanu pööranud vaid on kutsealase otsustuse tegemisel ilma täpsemaid faktilisi asjaolusid uurimata tuginenud kliendi kinnitusele, et vara väärtus on kaetav.

1.14.16. Riski, mis tekib olukorras, kui kinnisvarainvesteeringuid on hinnanud osaliselt juhtkond, kasutamata selleks asjakohaseid meetodeid, ei ole audiitor adresseerinud. Juhtkonna väite tõendamiseks, et kinnisvara väärtus ei ole oluliselt muutunud puudus tõendusmaterjal.

1.14.17. Müügituluga seonduvalt on hinnatud märkimisväärne risk (nii nagu standard ette näeb). Puudub piisav asjakohane tõendusmaterjal müügitulu osas, mis seda riski vastaks.

1.14.18. Periodiseerimise protseduur on koostatud, kuid viidatud protseduuri vastus periodiseerimise kohta ei käsitle seda teemat. Seega järeldab töörühm, et protseduuri vastus on jäänud dokumenteerimata. On tuvastatav, et audiitor on periodiseerimise õigsust hinnanud müügiarvete testimise käigus valimiga, kuid seda protseduuri ei saa periodiseerimise õigsuses veendumiseks lugeda piisavaks.

1.14.19. Eesmärgiga kontrollida periodiseerimist ja adresseerida pettuse riski on audiitor planeerinud kreditarvete kontrolli protseduuri. Protседuuri teostuse dokumentatsioonist ei nähtu, kui suure osa moodustas bilansipäevajärgsetest kreditarvetest aruandeperioodil müüdud kauba tagastus. Bilansipäevajärgseid kreditarveid oli kontrollitud vaid esimese kolme bilansijärgse nädala osas, olukorras, kus kreditarvete tegemine oli ettevõtte äritegevusele iseloomulik, mistõttu võis majandusaastat puudutavaid kreditarveid veel selgumata jääda. Arvestades, et tegemist oli uue kliendiga, ei olnud selgitatud kreditarvete kajastamise õigsust ka perioodi algul.

1.14.20. Aruandeaastal sai majandusüksus hankijatelt ostuboonuseid, mis oli kajastatud kaubakulu vähendusena. Audiitor ei selgitanud, et kõik ostuboonused hankijatelt oleksid

jõudnud saabuda audiitori aruande väljastamise hetkeks. Ostuboonuste kõikehõlmavuses veendumiseks ei ole tutvutud olulisemate lepingutega ega selgitatud varasemate aastate praktikat. Ostuboonuste kontrolli protseduuri ei ole planeeritud ega peetud nimetatud valdkonda silmas riskihindamisel.

1.15. Väärkajastamiste hindamine

1.15.1. Aruandeaastal on varasemalt pikka aega varudena kajastatud objektid ümberklassifitseeritud põhivaraks ning kehtestatud neile kasulik eluiga. Audiitor ei olnud analüüsinud, kas tegemist on veaga, mida oleks pidanud korrigeerima tagasiulatuvalt. Audiitori kutsealane otsustus, et tegemist ei ole olulise veaga ja seetõttu ei ole vaja tagasiulatuvalt korrigeerida, oleks pidanud olema dokumenteeritud.

1.16. Nõuded töö dokumenteerimisele

1.16.1. Audiitori poolt koostatud töövõtu dokumentatsioon ei vasta standardi nõuetele järgnevas:

- a) ei ole võimalik aru saada, kas tegemist on näidisprotseduuridega või auditi jaoks planeeritud protseduuridega;
- b) auditfail paikneb neljas erinevas andmebaasis, (rist)viiteid ei ole lisatud;
- c) protseduuride olemust ja audiitori kutsealast otsustust ei ole võimalik mõista ilma audiitori suuliste selgitusteta.

1.16.2. Substantiivsed protseduurid (olemus, ulatus) väite tasandil tuvastatud riskide vastusena on reeglina dokumenteerimata. Tehtud tööst nähtub, et on võrreldud raamatupidamise andmeid finantsaruandega, kuid ülejäänud protseduuride teostuse kohta dokumentatsiooni ei ole. Audiitori üldised eesmärgid ei ole täidetud ja puudub võimalus hinnata, kas väljastati asjakohane audiitori aruanne.

1.16.3. Tähelepanekud protseduuride kavandamise ja läbi viimise kohta olid järgnevad:

- a) kõigi oluliste kirjete kohta ei ole planeeritud protseduure. Olulised kirjed ei ole tõendusmaterjalidega kaetud kõigi relevantsete väidete osas;
- b) protseduuride vastuseid on märgitud audiitori kommentaaride lahtris plaanile, kuid esitatud on väga lühike seletus, protseduuri teostamise detailid ei ole dokumenteeritud. Plaanist protseduuridele viidatu ei anna osadel juhtudel protseduuri tulemuse ja sisu kohta infot;
- c) mitmete dokumentatsioonis esitatud tõendusmaterjalide eesmärgist ei ole võimalik aru saada. Mitmete protseduuride teostus on jäänud dokumenteerimata. Dokumentatsioonis sisaldub lepinguid ja muid dokumente, mille puhul jääb ebaselgeks, millise tehingu või saldoga need seonduvad ja kas tehingute kajastamine on olnud korrektne.

1.16.4. Ei ole võimalik aru saada, milliseid ülesandeid töövõtus täitis assistent.

1.16.5. Kavandatud protseduurid E-dokis ja tööpaberil teostatud protseduurid täies ulatuses ei kattu.

1.17. Kirjalikud esitised

1.17.1. Audiitor ei ole märganud, et paberil antud tegevjuhtkonna esitisel puudub kuupäev.

1.17.2. Kliendi kõik tegevjuhtkonna liikmed ei olnud kinnitanud enne vandeaudiitori aruannet tegevjuhtkonna vastutust.

1.17.3. Juhtkonna esitiskirja ei ole modifitseeritud vastavalt töövõtu tingimustele, st allkirjastatud on näidis, kus esinevaid üksteist välistavaid väiteid ei ole kustutatud (nt selline esitis: rp aruandes ei esine olulisi väärkajastamisi/väärkajastamiste mõju on ebaoluline/me ei nõustu, et väärkajastamised on olulised).

1.18. Lõplik auditifail

1.18.1. Töövõtufaili õigeaegne kokkupanek ja arhiveerimine ei ole usaldusväärselt tõendatud.

1.18.2. Töövõtukaustas asuvate failide koostamise kuupäevade analüüsimisel ei saanud töörühm kindlust, et töö oleks viidud läbi õigeaegselt.

1.18.3. Antud töövõtufail ei olnud dokumendimahukas ning selle töövõtu kvaliteedikontrolli valimisse sattumine teatati menetlusalusele isikule ette seitse päeva, kuid audiitor esitas töövõtufaili kvaliteedikontrolliks siiski olulise hilinemisega.

1.18.4. Töörühmale kontrollimiseks esitatud töövõtu dokumentatsioon ei olnud komplektne, puudu oli olulisi dokumente (töövõtu aktsepteerimise, riskihindamise, kliendiga kohtumise ja ühe olulise aruandekirje programm ja tööpaberid). AJN ei arvestanud täiendavaid dokumente töövõtudokumentatsiooni osana, kui audiitor esitas need päevase viivitusega. Kuivõrd puuduv dokumentatsioon esitati olulise hilinemisega, ei ole võimalik veenduda töörühma hinnangul kindlus, et see dokumentatsioon oli koostatud ja seega sisuline ülevaatus töö tehtud õigel ajal.

1.19. Grupi finantsaruannete auditid

1.19.1. Komponendiaudiitorile saadetud instruksioonile ei olnud lisatud seotud osapoolte nimekirja.

1.19.2. Klient oli aruandeaasta 11 kuud olnud registreeritud Poolas ja tema tegevus toimub Poolas. Suure osa sisulisest tööst on teinud ära Poola audiitor. Eesti audiitori poolt on temale saadetud näidisprotseduuride loetelu. On dokumenteeritud, et Poola audiitor on sõltumatu ning et tema kompetentsi hinnatakse kõrgelt, kuid ei ole selge, millele selline hinnang tugineb. Ei ole analüüsitud regulatiivset raamistikku, milles Poola audiitor tegutseb.

1.20. Börsinimekirja kantud kliendid ja avaliku huvi üksused

1.20.1. Aruande osas "Audiitori kohustused seoses finantsaruannete auditiga" tuleb börsinimekirja kantud majandusüksuste finantsaruannete auditite korral märkida, et audiitor esitab valitsejatele avalduse, milles kinnitatakse, et audiitor on järginud sõltumatust puudutavaid eetikanõudeid ning edastab neile infot kõikide suhete ja muude asjaolude kohta, mille puhul võib põhjendatult arvata, et need kahjustavad audiitori sõltumatust, ja seotud kaitsemehhanismide kohta, kui see on rakendatav. Sellist avaldust audiitori aruandes aga ei ole.

1.20.2. Kui tegemist on avaliku huvi üksusega, peaks tulenevalt Euroopa Liidu määrusest 537/2014 audiitori aruanne sisaldama peatükki: „Aruanne muude seadustest ja regulatsioonidest tulenevate nõuete kohta“. Selles peatükis peaks olema märge audiitorühingu nimetamise kuupäeva ja audiitorteenuse katkematu osutamise koguperioodi kohta (määruse artikkel 10, punkt 2 alalõige b) ja kinnitus selle kohta, artikli 5 lõikes 1 osutatud keelatud auditiväliseid teenuseid ei ole osutatud ning et vannutatud audiitorid või audiitorühingud olid auditi tegemisel auditeeritavast üksusest sõltumatud (määruse artikkel 10, punkt 2 alalõige f).

1.20.3. Ettevõtte on noteeritud välisriigi börsil. Börsiettevõtte puhul on kvaliteedikontrollülevaatus kohustuslik, kuid seda pole tehtud.

1.20.4. Teavitus audiitortevuse registrisse avaliku huvi üksusega lepingu sõlmimise kohta tehti pärast seda, kui AJN oli selle puudumisele tähelepanu juhtinud.

RAPORTEERIMINE

1.21. Infovahetus juhatusega ja nendega, kelle ülesandeks on valitsemine

1.21.1. Audiitor ei ole vahetanud infot nõukoguga olukorras, kus ettevõtte juhtimisstruktuurist lähtuvalt on nõukogu rolliks järelvalve ettevõtte igapäevase juhtimisega tegeleva isiku üle.

1.21.2. Valitsemisfunktsiooniga isikuna on audiitor käsitlenud palgalist tegevjuhti, kes ei olnud omanik ega juhatuse liige. Juhatuse liige oli volitanud palgalist tegevjuhti läbi viima majandusüksuse auditit, juhatuse liige oli saanud volikirja (power of attorney) grupilt korraldada ettevõtte juhtimisega seotud tegevusi. Igapäevaseid juhtimisülesandeid täitvat isikut ei ole võimalik käsitleda valitsejana auditi kutsestandardite mõttes. AJN on seisukohal, et volituste tegemine auditi läbi viimiseks ei anna audiitorile alust standardi kohaste järelepärimiste tegemisel ja infovahetusel piirduda vaid volitatud isikuga, kui standard näeb ette infovahetuse juhatuse ja valitsemisfunktsiooniga isikutega.

1.21.3. Auditidokumentatsioonist nähtub, et audiitor on valitsejale asjakohast infot jaganud (valitseja on e-kirjavahetuses üheks saajaks märgitud), kuid valitsejalt tagasisidet ei ole saadud. Seda ei saa lugeda standardis nõutud kahepoolseks suhtluseks, ja seega ei saa lugeda nõudeid, mis kehtivad suhtlusele valitsejatega, täielikult täidetuks. Audiitor peab andma standardis ette nähtud infot valitsejatele ja saama vastu infot, mis on auditi jaoks vajalik. Kui valitsejad infot ei anna, ei saa neid selleks kohustada, aga seda ei tea, kui ei suhtle. Kahepoolne suhtlus on vajalik ja kohustuslik, sest üles võivad kerkida väga olulised, audiitori hinnanguid mõjutavad teemad, mis vajavad lahendust ja vajadusel audiitori aruandes käsitlust. Audiitori kohustus analüüsida kahepoolse suhtluse adekvaatsust viitab selgelt selle kohustuslikkusele.

1.22. Arvamuse kujundamine ja audiitori aruanne

1.22.1. Audiitor on väljastanud märkusega audiitori arvamuse, kuna ettevõtte on rikkunud laenulepingu tingimusi, mistõttu pikaajaline kohustus, mis moodustab viiendiku bilansi mahust, oleks tulnud kajastada lühiajalisena. Sama märkus on tehtud ka eelmise aasta audiitori aruandes. ISA(EE)710-11 sätestab, et kui varem välja antud audiitori aruanne eelnenud perioodi kohta sisaldas märkusega arvamust, peab audiitor modifikatsiooni aluse lõigus viitama ka vastavatele arvandmetele. Audiitori aruanne käesoleva aasta kohta aga eelmisele perioodile ei viita.

1.22.2. Audiitor on väljastanud märkusega arvamuse, kuna ettevõtte kajastab bilansis omaaktsiaid, kuid vastavalt äriseadustikule § 284 lõige 4 oleksid need pidanud olema tühistatud. Samasisuline märkus on väljastatud ka ettevõtte eelmisele raamatupidamise aastaaruandele. Lisaks oli eelmise perioodi vandeaudiitori aruandes veel üks märkus, mis mõjutab võrdlusandmeid. Audiitor ei ole käesoleva perioodi vandeaudiitori aruandes viidanud eelmise perioodi aruandes märkuse põhjustanud asjaoludele.

1.22.3. Audiitori aruandest ei ole üheselt mõistetavalt arusaadav, et arvamusest loobumine puudutab ka algsaldosid.

1.22.4. Kuigi audiitori aruandes on kaks aruande näitajaid mõjutavat märkust, ei ole muud informatsiooni puudutavat löiku audiitori aruandes modifitseeritud.

1.22.5. Auditeeritud majandusüksus on elektriettevõtja, kes toodab rajatud päikesejaamades elektrienergiat. Elektriturseaduse § 17 lõikes 4 on sätestatud, et elektriettevõtja korraldab oma tegevuse auditeerimise. Auditeerimistulemusi käsitlevas otsuses esitab audiitor lisaks muudele andmetele arvamuse selle kohta, kas elektriettevõtja majandusaasta aruanne ja selle lisad on elektriturseaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktidega kooskõlas. Audiitor ei olnud elektriturseaduse eelnimetatud nõudega kursis ning ei ole seda käsitlenud ega vastavat arvamust esitanud.

1.22.6. Praktiseerija on lisanud lõigu "Muu asjaolu" rõhutamiseks finantsaruande lisas „Sündmused pärast aruandekuupäeva“ toodud asjaolu. Standardi kohaselt oleks korrektne kasutada lõiku "Asjaolu rõhutamine" finantsaruandes toodud asjaolu rõhutamiseks.

2. Ülevaatamise standardi (ISRE(EE)2400) osas

2.1. Kutsealane skeptitsism ja kutsealane otsustus

2.1.1. Töövõtufailist ei nähtu, et oleks hinnatud, kas esineb valdkondasid, kus võivad tekkida olulised väärkajastamised.

2.2. Infovahetus juhtkonna ja valitsemisülesandega isikutega

2.2.1. Töövõtufailist ei selgu kellega, millal ja mis teemadel juhtkonnast suheldi ei ole dokumenteeritud juhtkonnale tehtud järelepäringuid ja vastuseid ülevaatuse seisukohalt olulistel teemadel.

2.3. Töövõtu läbiviimine

2.3.1. Arusaamine ettevõtte äriprotsessidest ja olulistest arvestuslõikudest on dokumenteeritud pealiskaudselt, järelepärimised ja analüütilised protseduurid on teostatud planeeritust väiksemas mahus ning tõendusmaterjal müügitulu ja kaubakulu kohta on ebapiisav.

2.3.2. Saneerimiskavas püsimine (sh bilansipäeva järgselt), edukuse sihtnäidikute täitmine ja saneerimisjärelevalve tagasiside olid olulised teemad antud töövõtus. Audiitor ei ole selgitanud, kas saneerimiskavas sisalduvaid tingimusi on täidetud.

2.3.3. Töövõtus on kasutatud standard-küsimustikke, mida ei ole modifitseeritud vastavalt töövõtule. Kõik protseduurid on märgitud tehtuks ja osade protseduuride puhul on lisatud lakoonilised audiitori järeldused. Osade tehtuks märgitud protseduuride kohta puudub töövõtusmaterjal või on see väga lakooniline ning osaudiitori poolt tehtud tähelepanekute osas ei selgu töövõtusmaterjalist, kuidas asi laheneb ehk teostatud protseduur on jäänud poolikuks.

2.3.4. Järelepärimised ja analüütilised protseduurid olid teostatud kõigis kontrollivaldkondades, kuid planeeritust väiksemas mahus.

2.3.5. Kasumiaruannete ridade (müük ja kulud) kontroll piirdub vaid kahe aasta (2018 vs 2019) muutuse arvutusega ja selgitusega sellele. Marginaale ega trende ei ole kontrollitud. Analüütilised protseduurid sellisel kujul ei ole piisavad.

2.3.6. Ülevaatus töövõtt on teostatud kolmes erinevas süsteemis (E-dok, Access, Note), mille vahel puudub loogiline viitamissüsteem. Seetõttu on töövõtufailis keeruline orienteeruda.

2.3.7. Varud on ligi 2,5 kordse olulisuse summas ja moodustavad ca 15% bilansimahust. Teostatud on analüütilised protseduurid ja kohustuslikud üldised järelepärimised, kuid spetsiifilisi järelepärimisi, mis annaksid vajaliku kindluse varude osas (nt kuidas arvestust peetakse, varude soetamise ja müügi protsess, inventuuride läbiviimine, arvestushinnangute rakendamine), dokumenteeritud ei ole. puudub vajalik kindlustunne, et varude saldo raamatupidamise aastaaruandes ei sisalda olulist väärkajastamist.

2.4. Tehingud seotud osapooltega

2.4.1. Audiitor on viidates Isikuandmete Kaitse Üldmäärusele viidates kustutanud ülevaatus failist hoiustajate ja laenusajate nimed. HLÜ tõendusmaterjali põhjal ei ole võimalik tuvastada, kas seotud osapooltel on hoiuseid HLÜ-s või on neile laene antud, mistõttu ei ole võimalik veenduda seotud osapoolte tehingute avalikustamise õigsuses. Audiitor on jätnud tähele panemata, et Isikuandmete Kaitse Üldmääruse artikli 6 punkt 1 e) sätestab, et isikuandmete töötlemine on seaduslik mh juhul, kui isikuandmete töötlemine on vajalik avalikes huvides oleva ülesande täitmiseks. Audiitor töötab muuhulgas avalikkuse huvides.

2.4.2. Audiitor ei olnud ise teinud registritest jm päringuid veendumaks, et juhtkonna poolt antud info seotud osapoolte kohta oleks täielik.

2.5. Järgnevad sündmused

2.5.1. Bilansipäevajärgsete sündmuste osas on olemas vaid juhatuse liikme kinnitus. Töövõtufailis ei ole tõendusmaterjali (nt bilanss ja kasumiaruanne) bilansipäevajärgse perioodi kohta kuni vandeaudiitori aruande väljastamise ajani mais, millest saaks infot juhatuse liikmete väidete kinnituseks ja anomaaliade tuvastamiseks.

2.6. Kirjalikud esitised

2.6.1. Esitiskiri on allkirjastatud seitse päeva enne vandeaudiitori aruannet, mistõttu puudub kindlus, et sellel perioodil toimunud sündmused on raamatupidamise aastaaruandes asjakohaselt arvestatud.

2.7. Dokumentatsioon

2.7.1. Dokumentatsioonis ei olnud käsitletud kõiki oluliseks loetud kirjeid.

2.7.2. On planeeritud toimingud kõikide oluliste kirjete osas ja tehtud järeldused, kuid puudub olulises osas planeeritud toimingute teostuse kirjeldus ning ka olulises osas tõendusmaterjal.

2.7.3. Arusaamine ettevõtte äriprotsessidest ja arvepidamisest olulisemate tehinguklasside osas ei ole dokumenteeritud. Näiteks ei sisalda dokumentatsioon infot, kuidas toimub raamatupidamisarvestuses teenuse osutamise ja teenuse osutamisega seotud kulude registreerimine.

2.7.4. Planeeritud protseduuride osas puudub järeldus ja viide dokumentaalsele tõendusmaterjalile.

2.7.5. Kuna dokumentatsioon esitati olulise hilinemisega, puudub töörühma hinnangul kindlus, et see dokumentatsioon oli koostatud ja seega sisuline ülevaatus töö tehtud õigel

ajal. On planeeritud toimingud, kuid olulises osas ei ole planeeritud toimingute osas kirjeldatud protseduuride teostust ehk kuidas on kokkuvõttes toodud järelduseni jõutud ning töövõtufailis puudub ka olulises osas tõendusmaterjal planeeritud toimingute teostamiseks.

2.8. Lõplik auditifail

2.8.1. Ülevaatusse töövõtufail ei ole komplekteeritud ja arhiveeritud terviklikult. Auditeerimistarkvara E-doki välised dokumendid ei ole arhiveeritud tagamaks nende muutumatus ja säilimist peale arhiveerimist.

2.9. Läbiviidud protseduuride kaudu saadud tõendite hindamine

2.9.1. Majandusaasta aruandes on kajastatud kinnistu müük seotud isikule, mis on laekumata ning bilansipäeval kajastatud raamatupidamise aastaaruandes laenunõudena. Notariaalses eellepingus on sätestatud, et selle tingimused jõustuvad juhul, kui osapooled on täitnud lepingus sätestatud eeltingimused ning selle kinnitamiseks sõlmitakse notariaalne asjaõigusleping ning teostatakse omandi üle minemise kanne registris. Kuni ei ole sõlmitud notariaalset asjaõiguslepingut on osapooltel õigus eelleping katkestada. Puuduvad tõendid, et kõik olulised kinnisvaraga seotud riskid ja hüved oleksid üle kandunud, notariaalset asjaõiguslepingut ei ole sõlmitud ega ole toimunud omandi üleandmist kinnistusregistris. Bilansipäeva seisuga ning samuti vandeaudiitori aruandeallkirjastamise ajaks ei olnud notariaalset asjaõiguslepingut sõlmitud. Puuduvad tõendusmaterjalid, et kinnistu müügitehingut oli asjakohane aruandaastal kajastada. Seega sisaldab aastaaruanne olulist väärkajastamist, mistõttu puudub kindlus, et audiitori poolt väljastatud aruanne on asjakohane.

2.10. Praktiseerija aruanne

2.10.1. Vandeaudiitori aruandesse on lisatud märkus laenunõuete väärtuse kohta. Töövõtufailis ei ole dokumenteeritud:

(a) miks ja kuidas audiitor jõudis märkuseni;

(b) miks hinnati, et antud laenude osas ei saanud piisavalt infot ja mida tehti, et seda saada.

Vandeaudiitori aruandes, märkusega kokkuvõtte avaldamise aluses, märgib audiitor, et ülevaatusse protseduuride piiratud iseloom ei võimaldanud hinnata juhtkonna äririskide eeldusi seoses seotud osapooltele antud laenudega. Märkuses ei ole asjakohane viide „ülevaatusse protseduuride piiratud iseloomule“, sest ülevaatusse standardi ISRE(EE)2400 p 14 kohaselt saadakse ülevaatuses piiratud kindlus eelkõige järelepärimiste ja analüütiliste protseduuride kaudu, kuid ISRE(EE)2400 p 57 ütleb, et juhul kui on kahtlus, et finantsaruanded võivad olla oluliselt väärkajastatud, peab audiitor kavandama ja läbi viima täiendavaid protseduure piiratud kindluse saamiseks. Audiitor on töövõtufailis dokumenteerinud, et märkustega aruanne väljastatakse suutmatuse tõttu hankida piisavat asjakohast tõendusmaterjali. Seega peab kokkuvõtte alust puudutavas lõigus seoses märkusega kokkuvõttega põhjendama suutmatust hankida piisavat asjakohast tõendusmaterjali. Lisatud märkuses ei ole põhjendatud suutmatust hankida piisavat asjakohast tõendusmaterjali, mis vähendab märkusest arusaamist, aruande kasutajale antavat kindlust ja aruande usaldusväärsust.

3. **KVK standardite, eetikakoodeksi ja kohalduvate õigusaktide osas**

3.1. Osad kontrollvalimis olnud töövõtu failid, mis esitati töörühmale kontrollimiseks, ei olnud komplekteeritud ega arhiveeritud terviklikult. Audiitorettevõtja töövõtufailide komplekteerimine ja arhiveerimine ei taga töövõtu dokumentatsiooni konfidentsiaalsust, terviklikkust, juurdepääsetavust ja taasleitavust.

3.2. Kasutusel olev arhiveerimise süsteem ei taga kõikehõlmava töövõtufaili komplekteerimist ja arhiveerimist 60 päeva jooksul peale vandeaudiitori aruande allkirjastamist ning seda, et oleks tagatud töövõtufaili muutumatus peale arhiveerimist.

3.3. Audiitor ei teostanud 2020. aastal sisemise kvaliteedikontrolli süsteemi hindamist. Antud hindamise süsteem tuleb käsiraamatus sätestada ning edaspidi korra aastas hindamisi teostada.

3.4. Kui on tegemist pikaajalise kliendisuhetega, mille käigus on võimalik ohtude tekkimine sõltumatusele (lähituvuse oht), peab audiitor oma sõltumatuse hindamisse suhtuma suurema skeptitsismiga.

3.5. Digiallkirjastatud dokumentide (leping, esitiskiri) puhul peab audiitor veenduma, kas dokument on asjakohasel kujul failis olemas. Kirjalike esitiste hankimise protseduuri juures ei ole oluline mitte see, millise dokumendi ja millal audiitor juhatusel saadab, vaid see, millise dokumendi ja millal juhatus audiitorile allkirjastatult tagastab. Seega, saades juhatuselt tagasi (kas digitaalselt või käsikirjaliselt) allkirjastatud dokumendi, peab audiitor kontrollima, kas juhatus on andnud audiitori poolt soovitud kinnitused või on dokumenti modifitseerinud.

3.6. Kuigi kvaliteedi kontrollülevaataja ametisse nimetamise ja tema sobivuse hindamise protseduurid on kehtestatud, ei taga see alati asjakohast hindamist. Näiteks on kontrollija töövõtt tuvastatud, et töövõtt on küll läbinud kontrollülevaataja, nii nagu börsiettevõtete puhul nõutud, kuid kontrollülevaataja tegija ei ole tuvastanud olulisi puudusi audiitori aruandes ning IFRS-ile vastavuse kontrollil. AJN-i hinnangul on kontrollülevaataja kompetentsi hindamisel eksitud, sh pole arvesse võetud, et ülevaataja ei olnud ülevaataja ajaks auditeerinud ise ühtki avaliku huvi üksust.

3.7. Sisekontrollisüsteemi toimivuse kontrollimisel tuvastati, et audiitorettevõtja ei ole teostanud inspekteerimisi.

3.8. Audiitori ID-kaart varastati enne KVK toimumise aega. Audiitor selgitas, et uue ID-kaardiga ei ole võimalik vana ID-kaardiga krüpteeritud faile dekrüpteerida, ta kustutas krüpteeritud töövõtted ning allkirjastas kvaliteedikontrolli jaoks arhiveerimata (krüpteerimata) töövõtted. Tulenevalt eeltoodust ei ole AJN-il võimalik tuvastada, kas osutatud audiitorteenuste sisuline töö tehti õigeaegselt. Rikutud on hoolsuskohustust töövõtufailide säilitamisel, kuivõrd valitud arhiveerimisviisiga pole tagatud kehtivate nõuete täitmist. Audiitorettevõtja peab oma sise-eeskirjades sätestatud arhiveerimismeetodi osas sisse viima muutuse, kuna krüpteerimine ei ole mõeldud failide pikaajaliseks säilitamiseks, vaid nende turvaliseks edastamiseks ja audiitor ei ole viidatud arhiveerimisviisiga taganud dokumentide säilimist.

3.9. Audiitori kvaliteedi käsiraamatus on sätestatud töövõtufaili lõpliku kokkupanemise tähtajana 60-90 päeva. ISQC(EE)1 p 45.D1 nõuab, et kohustuslike auditite puhul ei tohi see tähtaeg olla pikem, kui 60 päeva ning ISQC(EE)1 p A 54 soovib sama tähtaega rakendada kõiki tüüpi töövõttude lõplike töövõtufailide kokkupanemise osas. Vastavad reeglid tuleb viia vastavusse ISQC(EE)1 nõuetega – st kehtestada kohustuslike auditite puhul failide kokkupaneku ajaks 60 päeva või lühem tähtaeg.

3.10. Kasutusel olev arhiveerimise süsteem ei taga arhiveerimise õigeaegsuse tõendamist. Õigeaegset töövõtufailide kokkupanekut peab olema võimalik tõendada.